

Positionspapper

Svenska kyrkans förhållningssätt till Sverige klimatpolitik

Detta positionspapper fokuserar på målen för Sveriges klimatpolitik. Under 2008 formuleras ett positionspapper om klimat och utveckling som tar upp stöd till utvecklingsländernas klimatomställning och klimatanpassning.

Inledning

Svenska kyrkans ställningstaganden i klimatpolitiska tar sitt avstamp i ett långvarigt engagemang i klimatfrågan, inom ramen för Kyrkornas Världsråd. Kyrkornas Världsråd har s.k. konsultativ status till FN och har deltagit som NGO-representant vid förhandlingarna inom ramen för Klimatkonventionen sedan beslutet om konventionen fattades i Rio de Janeiro 1992. Svenska kyrkan har vid flera tillfällen deltagit i Kyrkornas Världsråds delegation till dessa möten. Ställningstagandena baseras också på Riktlinjerna för den internationella verksamhetens arbete med klimatfrågor och på yttranden som Kyrkostyrelsen lämnat till regeringen¹.

Av dessa dokument framgår bland annat att Svenska kyrkan anser att Sverige skall handla utifrån globala rättviseperspektiv i beslut och förhandlingar som rör klimatförändringar. Svenska kyrkan anser vidare att det är mycket angeläget att Sverige driver en kraftfull klimatpolitik såväl nationellt som internationellt och att ett tidigt agerande i klimatfrågorna är av avgörande betydelse.

Svenska Kyrkan ser klimatfrågan som en fundamental global framtidsfråga, såväl ur miljöhänseende som ur ett rättvise- och utvecklingsperspektiv. Klimatfrågan är ett tydligt exempel på hur vi hör samman. Den rymmer viktiga fördelningspolitiska frågor mellan rika och fattiga länder, mellan dem som drabbas och dem som orsakar de stora utsläppen.

Klimatfrågans utveckling

De rapporter som FN:s klimatpanel, IPCC, lämnade under våren 2007 visade att forskarna nu med större säkerhet än tidigare kan visa att klimatförändringar pågår, att de går snabbare än man tidigare har trott, och att effekterna kan komma att bli betydligt mer dramatiska än man tidigare trott. IPCC:s rekommendationer om hur snabbt klimatutsläppen måste minska har också skärpts. För att man ska ha en rimlig chans att nå målet om att begränsa den genomsnittliga temperaturhöjningen till två grader menar IPCC att de globala utsläppen måste nå sitt maximum 2015 och därefter minska med mellan 50 och 85 procent fram till 2050.

Regeringens vetenskapliga råd har kunnat ta hänsyn till senare forskning än IPCC och menade i september 2007 att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären måste stabiliseras på 400 ppm koldioxidekvivalenter för att vi ska ha en rimlig chans att nå tvågradersmålet. Detta kan

¹ Yttrande över rapporter med anknytning till kontrollstation för klimatpolitiken, Dnr Ks 2004:0684; Yttrande över Miljömålsrådets rapport "Miljömålen allas vårt ansvar", Dnr Ks 2004:359 samt Yttrande över Kontrollstation 2008. Den svenska klimatstrategins utveckling, Dnr. Ks 2007:647.

jämföras med att Sveriges långsiktiga miljömål för klimat som 2002 fastslogs till 550 ppm, och att IPCC våren 2007 menade att en stabilisering på 400-450 ppm är nödvändig.

Det senaste årets stora mediala uppmärksamhet kring klimatförändringarna har tillsammans med extrema väderförhållanden bidragit till att öka allmänhetens medvetenhet om klimatfrågan. Det finns idag en större beredskap hos såväl politiker som hos allmänheten och i näringslivet, för att ta sig an de utmaningar som klimatförändringarna utgör. Svenska kyrkan har i det sammanhanget ett ansvar för att särskilt lyfta fram de globala effekterna av klimatförändringarna, men också att lyfta fram hoppet och motivera människor till förändring av vår livsstil.

En ny global överenskommelse efter Kyotoprotokollet

Kyotoprotokollet under FN:s klimatkonvention upprättades 1997 och trädde ikraft 2005. Avtalet löper ut 2012, och för att ett nytt avtal ska kunna träda i kraft innan dess anses det nödvändigt att en ny överenskommelse träffas under 2009. Diskussioner inför dessa förs inom årliga möten under Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet, men också i en rad andra sammanhang, så som i G8 och FN:s säkerhetsråd. USA, som står utanför Kyotoprotokollet, försöker upprätta en parallell process utanför FN-konventionens ram.

EU:s förhoppningar är att en ny överenskommelse ska kunna träffas i slutet av 2009 vid det partsmöte till Klimatkonventionen som då kommer att hållas i Köpenhamn. Som ordförandeland i EU kan Sverige spela en historisk nyckelroll i de förhandlingarna.

Sveriges klimatpolitik

Regeringen avser att lämna en klimatpolitisk proposition år 2008. De mål och strategier som slås fast där kommer att ligga till grund Sveriges agerande inom EU och FN:s klimatförhandlingar. Som grund för regeringens proposition finns myndigheternas uppföljning av den svenska klimatstrategin, "Kontrollstation 2008", samt resultatet från tre särskilda regeringsinitiativ: Kommissionen för hållbar utveckling, Vetenskapliga rådet för klimatfrågor, och den parlamentariska Klimatberedningen.

Mål för klimatpolitiken

Sveriges nuvarande klimatstrategi lades fast av riksdagen våren 2002. Då fastställdes målen att koncentrationen växthusgaser inte ska överstiga 550 ppm år 2050, att de svenska utsläppen per capita inte ska överstiga 4,5 ton per person år 2050, samt att de svenska utsläppen ska vara 4 procent lägre år 2008-2012 än de var 1990.

År 2005 var de svenska utsläppen 7 procent lägre än 1990. Detta hade skett samtidigt som tillväxten hade ökat med 36 procent sedan 1990.

I den klimatpolitiska propositionen 2006 gjorde regeringen bedömningen att de svenska utsläppen behöver minska med 25 procent till 2020.

I underlaget för Kontrollstation 2008 utgår Energimyndigheten och Naturvårdsverket från att Sverige ska minska sina utsläpp med 25-30 procent till 2020.

Våren 2007 enades EU:s stats- och regeringschefer om att minska EU:s utsläpp med 30 procent till 2020 under förutsättning att andra industriländer gör jämförbara åtaganden.

I augusti 2007 meddelade Tysklands regering att de avser att minska Tysklands utsläpp med 40% till 2020.

Inom klimatsamtalen inom FN:s ram slog man den 31 augusti 2007 fast att det krävs utsläppsminskningar i storleksordningen 25-40% i industriländerna om de värsta katastrofscenarierna ska kunna undvikas.

1990 används som basår vid beräkningen av utsläppsminskningarna.

Svenska kyrkans förhållningssätt

Långsiktiga mål

Målet om att begränsa den genomsnittliga temperaturhöjningen till två grader bör ligga fast. Det bör dock betonas att även denna temperaturökning kan komma att få mycket svåra konsekvenser.

Det behövs ett långsiktigt klimatmål som omfattar både Sveriges nationella utsläpp och de genomsnittliga utsläppen per person. Det nationella målet blir ett riktmärke som beskriver den omfattande omställning som kommer att krävas, medan per capita-målet blir ett pedagogiskt redskap för att tydliggöra denna omställning på individnivå och för att tydliggöra rättviseperspektivet.

Målet bör vara att Sveriges utsläpp minskar med 90% fram till 2050. Denna bedömning gör vi mot bakgrund av att IPCC beräknar att de globala utsläppen av koldioxid måste minska med mellan 50 och 85 % jämfört med dagens nivå (2000) till 2050, att befolkningen år 2050 beräknas uppgå till 10 miljarder personer och att utsläppen på individnivå, utifrån ett globalt rättviseperspektiv, på sikt bör vara på samma nivå oavsett nationstillhörighet. Resterande 10 procent bör täckas genom inköp av utsläppsreduktionsenheter från projekt i utvecklingsländer, i likhet med den norska regeringens inriktning².

Det svenska per capita-målet år 2050 bör vara 1 ton koldioxidekvivalenter, även om en 90-procentig reduktion medför att utsläppen av växthusgaser per capita blir något lägre. Ur pedagogisk synvinkel är 1 ton per person en viktig målbild.

Mål till 2020 – åtgärder både i Sverige och utomlands

Argumenten för att minska utsläppen i Sverige är ofta att de rika länderna, som hittills orsakat klimatförändringen, måste ta sitt ansvar för att reducera sina utsläpp och samtidigt visa att det är möjligt att förena ekonomisk tillväxt med minskade klimatutsläpp. Andra argument är att Sverige, liksom andra industriländer, förr eller senare ändå måste minska utsläppen radikalt och att det blir dyrare att vänta med omställningen. Argumenten för att genomföra utsläppsminskningar utomlands är ofta att det är mer kostnadseffektivt på kort sikt att genomföra åtgärder i utvecklingsländer, och att det krävs överföring av ny teknik till dessa länder för att undvika stora framtida utsläppsökningar.

Det innebär att den svenska klimatstrategin bör baseras på att Sverige *både* går i spetsen och kraftigt reducerar utsläppen inom landet, *och* bidrar till utsläppsreduktioner i utlandet, främst i utvecklingsländer. Denna strategi bör tydliggöras genom att det formuleras separata klimatmål som kompletterar varandra, dels för utsläppsreduktioner i Sverige, dels för reduktioner som uppnås genom de flexibla mekanismer som definieras i Kyotoprotokollet.

² Norge har angett att man till år 2050 ska ta ansvar för att ha minskat världens utsläpp med en mängd motsvarande 100 procent av alla norska utsläpp

Utsläppsminskningar i Sverige: minus 40 procent till 2020

Sverige bör höja ambitionsnivån i klimatpolitiken och fastställa ett mål om 40 procent minskade utsläpp i Sverige till år 2020, inklusive tilldelningen till den så kallade handlande sektorn.³ Det finns flera skäl till detta:

- Det krävs enligt IPCC ett ökat tempo i det globala klimatarbetet om vi ska uppnå det långsiktiga målet till 2050 genom att minska utsläppen i jämn takt snarare än att skjuta problemen framför oss till nästa generation. Ett mål om 40 procent till 2020 ger en jämn takt om ca 3 procent utsläppsminskningar per år fram till 2050.⁴
- Sveriges erfarenheter från den hittills förda klimatpolitiken visar att det har varit lättare att uppnå uppställda mål än man tidigare har trott. Dagens svenska mål om fyra procent lägre utsläpp år 2010 än 1990 har uppfyllts flera år i förväg, trots att målet ursprungligen var mindre ambitiöst. Vi bör därför inte vara rädda för att ”sätta ribban högt”. Det kan också noteras att under det senaste årets uppblossande klimatdebatt har en rad framträdande företagsledare i Sverige såväl som internationellt uttalat att näringslivet har möjlighet att snabbt utveckla nya energitekniker och ”klimatsmarta” produkter, men att det krävs tydliga signaler från politiker i form av mål och styrmedel, för att sådana investeringar ska komma igång i tillräcklig utsträckning.
- Ett mål om 40 procent utgör en tydlig, men realistisk, höjning av Sveriges tidigare uttalade ambitionsnivå. Det kan exempelvis noteras att om den svenska bilparken på sikt skulle reducera utsläppen till i genomsnitt 120 gram per kilometer, vilket är EU:s mål för nybilsförsäljningen, skulle koldioxidutsläppen minska med cirka 5,5 miljoner ton.
- Utsläppsminskningarna blir i praktiken betydligt mindre än 40 procent. En anledning är att 1990 används som basår, och vi har redan idag lägre utsläpp än då. En annan anledning är att de kraftigt ökade utsläppen från användningen av bunkerolja i Sverige för internationell sjö- och flygfart inte räknas med, i enlighet med Kyotoprotokollets rapporteringsregler. Dessutom omfattar utsläppsreduktionerna enbart de utsläpp som sker i landet, och inte de utsläpp som vår import ger upphov till. Om dessa utsläpp, efter avdrag för utsläpp från vår egen export, inkluderas kan de utsläpp som vi i Sverige ger upphov till vara upp emot dubbelt så stora som angivna⁵.
- Sverige har en historiskt viktig roll som ordförandeland i EU när nästa stora klimatförhandling avslutas 2009. Det är av yttersta vikt att Sverige kan driva på den internationella klimatpolitiken utifrån en kraftfull, trovärdig och solidarisk nationell

³ Stora energianläggningar och industriföretag inom den så kallade handlande sektorn ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter. Det betyder att de utsläppsminskningar som dessa företag åtar sig att göra antingen kan genomföras på de egna anläggningarna, eller, om det är billigare, genom köp av utsläppsrätter. Utsläppsminskningarna genomförs då av andra företag inom systemet, dvs någon stans i EU.

⁴ Det vetenskapliga rådet har föreslagit utsläppsminskningar i Sverige med 20-25%, vilket är en lägre nivå än Sverige och EU hittills har uttalat. En sänkt ambitionsnivå enligt rådets förslag innebär emellertid att takten i utsläppsminskningen ska vara mycket låg fram till 2020, ca drygt en procent per år för att därför höjas dramatiskt till över fem procent 2020 till 2050. Det innebär att man skjuter kostnaderna framför sig till framtida generationer.

⁵ Koldioxidutsläpp till följd av Sveriges import och konsumtion, Annika Carlsson Kanyama, KTH, maj 2007, http://www.ima.kth.se/eng/respublic/CO2_utslaeppl_import_konsumtion.pdf

politik där vi visar att det är möjligt att kombinera en utsläppsminskningar med hög välfärd och tillväxt.

Utsläppsreduktioner i utvecklingsländer: motsvarande 40 procent

Investeringar i utsläppsreducerande åtgärder i utvecklingsländer genom så kallade flexibla mekanismer – CDM-projekt eller i länder med övergångsekonomier genom JI-projekt⁶ – leder till överföring av ny teknik till utvecklingsländer samtidigt som de globala utsläppen av växthusgaser kan minska på ett mer kostnadseffektivt sätt.

Det är nödvändigt att säkerställa att projekten verkligen leder till hållbar utveckling och tekniköverföring. De flexibla mekanismerna bör inriktas på projekt inom förnybar energi och energieffektivisering, och de bör leda till lokala miljöfördelar och vara en kanal för tekniköverföring på klimatområdet. Det är viktigt att Sverige i sitt engagemang i CDM-projekt ställer höga krav på projektens inriktning och deras bidrag till hållbar utveckling.

Stödet till CDM-projekt bör höjas kraftigt, så att Sverige åstadkommer lika stora utsläppsminskningar i utvecklingsländerna som vi gör hemma. Stödet bör uppgå till 20,3 miljoner ton reduktionsenheter, vilket motsvarar 40 procent av de svenska utsläppen 1990⁷, och bör finansieras utanför biståndsbudgeten.

Avslutning

Svenska kyrkan anser att det är viktigt med samarbete inom Sverige och mellan världens länder och folk kring den stora utmaning som den globala klimatförändringen innebär. Sverige kan genom tidiga och kraftfulla åtgärder ta ett globalt ansvar för att säkra en hållbar framtid för nuvarande och kommande generationer.

2007-10-08

⁶ Clean Development Mechanism och Joint Implementation är de flexibla mekanismer som ingår i Kyotoprotokollet och som OECD-länderna kan använda sig av för att uppfylla en del av sina åtaganden.

⁷ Den totala kostnaden för detta skulle, om man utgår ifrån de prisnivåer som Naturvårdsverket och Energimyndigheten räknar med i underlaget till Kontrollstation 2008, uppgå till 3 miljarder kr per år, vilket motsvarar cirka 0,1 procent av Sveriges BNI.